

## ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

The Relationship between Behaviors of School Administrators and Teacher Performance

Under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3

ธนพล สะพังเงิน<sup>1</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์<sup>2</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินดา ลาโพธิ์<sup>3</sup>

Thanapon Sapung-ngen<sup>1</sup> Asst. Prof. Dr.Watana Suwannatrai<sup>2</sup> Asst. Prof. Dr.Jinda Lapho<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู และหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 351 คน ได้มาโดยในการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน และครูผู้สอน จำนวน 249 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .835 ด้านที่ 2 การปฏิบัติงานของครู มีค่าความเชื่อมั่น .867 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ P-test, F-test (One-way ANOVA) และใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation)

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด
3. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และจำแนกตามขนาดของ

**คำสำคัญ:** พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครู

<sup>1</sup>ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

<sup>1</sup>Master of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

<sup>2,3</sup>อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

<sup>23</sup>Course teacher in Master of Education Program And Doctor of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

\*ผู้ติดต่อ, เมล์: ธนพล สะพังเงิน, tanapon.bungloso@gmail.com

รับเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564 แก้ไข 9 พฤษภาคม 2564 ตอรับ 12 พฤษภาคม 2564

โรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้แก่ แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามี 3 ด้าน คือด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการจูงใจ แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู ด้านการจัดการเรียนรู้

## ABSTRACT

The purposes of this research aimed to study and compare behaviors of school administrators and teacher performance, and to examine the relationship between behaviors of school administrators and teacher performance under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3. The sample, obtained through proportional stratified random sampling, was 102 school administrators, and 249 teachers, yielding a total of 351 participants from schools under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3 in the academic year 2020. The research instruments for data collection included: 1) a set of rating scale questionnaires containing two aspects: Aspect 1- behaviors of school administrators with a reliability of .855; Aspect 2- teacher performance with a reliability of .867; and 2) Interview forms. Statistics for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The hypothesis testing was done through t-test, One-Way ANOVA, and Pearson's product-moment correlation.

The findings were as follows:

1. School administrators' behaviors, as perceived by participants as a whole and each aspect were at a high level.
2. Teachers' performance, as perceived by participants as a whole and each aspect were at the highest level.
3. Overall school administrators' behaviors, as perceived by participants from different positions and school sizes showed no difference. In terms of work experience, there were overall different at the .01 level of significance.
4. Overall teacher performance, as perceived by participants from different position and school sizes were not different. In terms of work experience, there were different at the .01 level of significance overall and in each aspect.
5. School administrators' behaviors and teacher performance had a positive relationship at a high level with the .01 statistical significance level.
6. Guidelines for developing the behavior of school administrators and teachers' performance Under the Office of Udon Thani Elementary Education Service Area 3, there are 3 aspects of behavior development guidelines for educational institution administrators: participation aspect; in human relations and motivation Guidelines for improving teacher performance learning management.

**Keywords:** Behaviors of School Administrators, Teacher Performance.

## ภูมิหลัง

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษามีผลต่อการศึกษาของชุมชน ซึ่งการบริหารจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคณะครูและชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีสำคัญมากในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความท้าทายที่ต้องนำบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจสู่ความสำเร็จ ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอคือการใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในการทำงานขวัญใจ เกตุดม (2554, หน้า 20) กล่าวถึง ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นผู้กำหนดทิศทางในการดำเนินงานที่ต้องใช้ทักษะในการบริหาร ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการกำกับดูแลการทำงานตามหลักกลยุทธ์การบริหารเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารเป็นผู้ที่ช่วยหรือผลักดันสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งการรักษาสภาพองค์กรให้มั่นคง พรชัย เจตมาจน (2560, หน้า 1) ได้กล่าวถึงผู้นำในบทความ “ผู้นำในศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0” ไว้ว่าทักษะของผู้นำศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0 ที่จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการและด้านอื่น ๆ ของครู ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในด้านของวัตถุประสงค์ของงานควบคู่ไปกับความสำคัญของบุคคล และยังต้องใช้พฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กำหนดและต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนความสำคัญต่าง ๆ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องรู้จักการยืดหยุ่นและริเริ่มวิธีการใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดีสามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เกิดกับครูผู้ปฏิบัติงานการสอน โดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดแก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในกรปฏิบัติงาน หากครูมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว เชื่อว่าจะทำให้การบริหารงานภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน (กาญจนา ภาวรงค์, 2557, หน้า 3)

จากความสำคัญของการศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าการศึกษาควรจะมีมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งจะทำให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมอยู่ในระดับใดและการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับใด รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยคาดว่าจะมีประโยชน์เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อเสริมสร้างสนับสนุนและปรับปรุงพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 3 ต่อไป

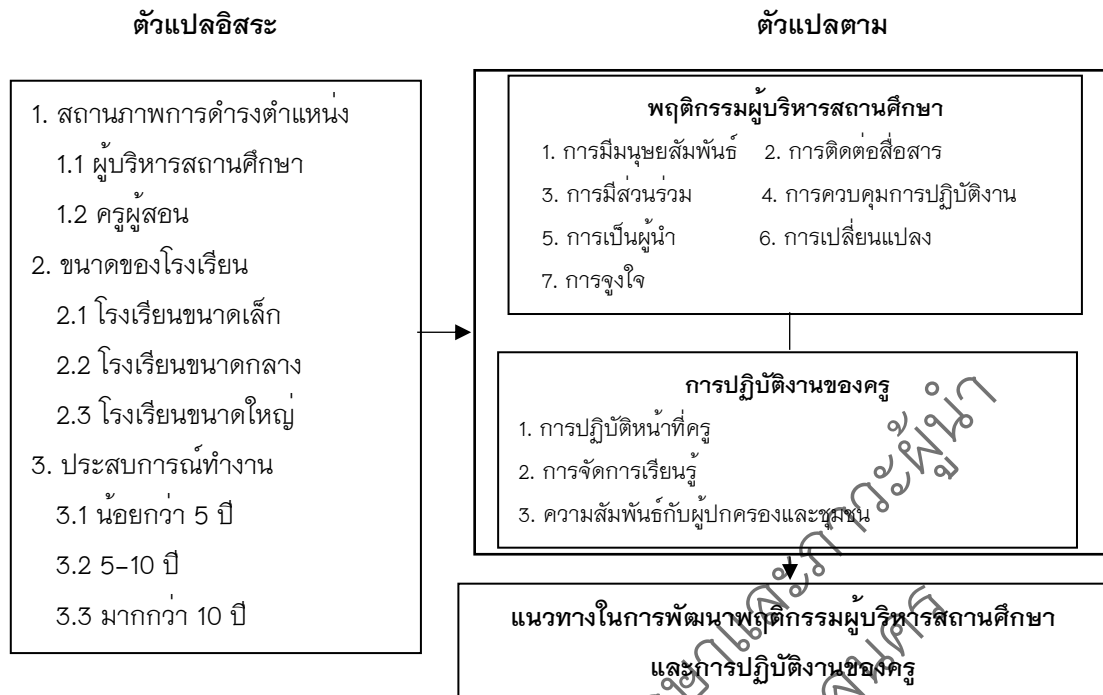
## คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
6. แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ควรเป็นอย่างไร

## ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
6. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

## กรอบแนวคิดของการวิจัย



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

## วิธีดำเนินการวิจัย

## ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือในครั้งนี้นี้แต่มีผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประจำปี การศึกษา 2563 มีโรงเรียนทั้งสิ้น 203 โรงเรียน ครูและผู้บริหารจำนวนทั้งสิ้น 2,154 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 192 คน และครูผู้สอน 1,962 คน
- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประจำปี การศึกษา 2563 จำนวน 351 คน ซึ่งจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน และครูผู้สอน จำนวน 249 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาในการแบ่ง

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .835 ด้านที่ 2 การปฏิบัติงานของครู มีค่าความเชื่อมั่น .867

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

- การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
- ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 351 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมา 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ t-test, F-test (One-way ANOVA) และค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation)

### สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร และการเป็นผู้นำ

2. การปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการจัดการเรียนรู้

3. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า

3.1 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารและด้านการมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเป็นผู้นำ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ด้านการเปลี่ยนแปลง และด้านการจูงใจ ไม่แตกต่างกัน

4. การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า

4.1 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4.2 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4.3 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าความสัมพันธ์ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วม และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ด้านการจูงใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ดังนี้

#### 6.1 แนวทางพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา

6.1.1 ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และวางแผนในการปฏิบัติ ให้ความไว้วางใจ ยอมรับนับถือ และเชื่อมั่นในการทำงานของบุคลากร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นพร้อมให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และสนับสนุนวิธีการทำงานเป็นทีมให้แก่บุคลากร

6.1.2 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีขององค์กรและจัดปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ต้องให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา

6.1.3 ด้านการจูงใจ ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มอบหมายภารกิจ แบ่งหน้าที่ชัดเจน เป็นการกระจายอำนาจ ต้องพัฒนาความรู้และทักษะในด้านการสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้เกิดขึ้น สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาซึ่งกันและกัน

6.2 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องหาการสนับสนุน เพื่อให้มีงบประมาณ ให้ครูมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมากขึ้น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

### อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

1. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารและการเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ควบคุมและตรวจสอบ ประเมินผลงานของครูตลอดจนชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตามที่กำหนดไว้ มีการกำหนดสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู มีการติดต่อสื่อสาร แจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างหลากหลายทั้งเว็บไซต์ของโรงเรียน เพจของโรงเรียน และการสื่อสารทางไลน์ให้แก่ครูและบุคลากรได้รับทราบให้ครูและชุมชนได้มีส่วนร่วมและมีอิสระในการตัดสินใจ มีการกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจนจึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ ทิพวรรณ ผสมทรัพย์ (2561, หน้า 112) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสลิลรัตน์ ดวงทองกุล (2559, หน้า 169) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาสินี เพชรกระจ่าง (2559, หน้า 97) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานของครูต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562 และในปัจจุบันครูผู้สอนในโรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ ทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนเป็นประจำ โดยประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง และการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการและนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการนิเทศชั้นเรียนเป็นการนิเทศภายในและยังมีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาการทำงานของตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้ครูเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทั้งให้ครูผู้สอนก็ต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทราภา วงศ์พันธ์ (2560, หน้า 171) ที่ได้สรุปไว้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า

3.1 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนารินทิพย์ สิงห์ฮ้อย (2563, หน้า 158) ที่สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3.2 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาดต้องมีการปรับตัวในการบริหารโรงเรียนและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา พฤติกรรมของผู้บริหารในทุกขนาดโรงเรียนจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำราญ แสงจันทร์ (2551, หน้า 48 - 49) ได้ศึกษาศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า เปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ครู



ปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยของนารินทิพย์ สิงห์ฮอย (2563, หน้า 158) ที่สรุปไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3.3 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานระหว่าง 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า

4.1 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ วรัชญา ลาบุญ (2563, หน้า 178) ได้สรุปไว้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4.2 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.3 การปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าความสัมพันธ์ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรนำผลการวิจัยที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในระดับมาก มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผู้บริหารที่มีคุณภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นการเสริมแรงในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอน ทำให้การทำงานเกิดประสิทธิผลตามที่มุ่งหวังไว้อย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์สูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

## 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวินิจฉัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

## เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ภาวงค์. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ขวัญใจ เกตุอุดม. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ทิพวรรณ ผลมทรัพย์. (2559). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษา มศว, 15(28), 112 - 120.

นารินทิพย์ สิงห์ออย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พรชัย เจตมาตาม. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0. เข้าถึงได้จาก <https://www.kroobdnok.com/83312> 20 มีนาคม 2563.

ภัทราภา วงค์พันธ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วรรษยา ลาบบุญ. (2563). คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สลิลรัตน์ ดั่งทองกุล. (2559). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จใน การบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 3(2), 161 - 175.

สำราญ แสงจันทร์. (2551). ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความต้องการของครูอำเภอนาทวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุธาสิณี เพชรกระจำง. (2559). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับความผูกพันต่อองค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.